

Metodický návod a odporúčania pre dobrú prax v práci s mládežou v jachtingu

Bezpečné a podporné športové prostredie je základom zdravého rozvoja mladých jachtárov. Tréneri, animátori a rozhodcovia zohrávajú dôležitú úlohu nielen pri rozvoji športového výkonu, ale aj pri budovaní dôvery, rešpektu a ochrany detí a mládeže v kluboch. Tento dokument poskytuje odporúčania, ako vytvárať pozitívne a bezpečné prostredie v súlade s princípmi „safeguardingu“ (ochrany detí, mládeže a zraniteľných osôb v športe) a rešpektujúceho prístupu.

1. Prevencia a ochrana: Budovanie bezpečného prostredia

Stanovenie jasných pravidiel správania:

- Každý klub a tréner by mal mať vytvorený **etický kódex správania**, ktorý jasne definuje očakávania a hranice vo vzťahu tréner – športovec – rodič.
- Komunikácia s deťmi by mala byť vždy **rešpektujúca, primeraná veku, úrovni rozvoja** a vedená v duchu podpory, nie strachu.

Dohody s rodičmi a zákonnými zástupcami o poskytovaní pomoci a starostlivosti

Pri práci s maloletými športovcami je dôležité vytvoriť transparentný rámec, ktorý umožňuje trénerovi alebo inému zodpovednému dospelému/športovému odborníkovi poskytnúť dieťaťu primeranú pomoc a starostlivosť, najmä v situáciách ohrozenia jeho zdravia alebo bezpečia. Zároveň je potrebné zabezpečiť, aby boli deti podporované bezpečným spôsobom v športových a pohybových aktivitách, ako aj v celom procese súvisiacom s daným šport a jeho špecifikami.

Odporúčané kroky:

1. **Písomný informovaný súhlas rodiča/zákonného zástupcu:**

Klub/tréner si vyžiada písomný súhlas rodiča, v ktorom bude uvedené, že:

- súhlasí, aby tréner (alebo iná zodpovedná osoba v tíme) v prípade potreby poskytol dieťaťu pomoc – napríklad pri zranení, nevoľnosti či úraze,
- rozumie, že to môže zahŕňať aj fyzický kontakt nevyhnutný na prenesenie, podopretie alebo transport dieťaťa do bezpečia alebo k lekárovi,
- súhlasí s organizovaním a priebehom dopravy alebo ubytovania športovcov, tímu alebo tréningovej skupiny pod vedením trénera alebo iného zodpovedného dospelého.

2. **Zásada primeranosti a bezpečnosti:**

Ak je potrebný fyzický kontakt (napr. prenesenie dieťaťa na rukách, podpora pri chôdzi po úraze), musí byť vykonaný s rešpektom, dôstojne a len v rozsahu, ktorý si situácia vyžaduje.

Pri malých deťoch alebo mládeži v citlivých vývinových fázach je kľúčové v starostlivosti o nich, aj pri ich emocionálnych zakolísaniach, zotrvať čo najviac v konverzácii, slovnom ukludnení alebo navigácii a podpore.

3. **Transparentnosť:**

V prípade potreby fyzického kontaktu prizvať na podporu iného dospelého alebo získať explicitný súhlas zákonného zástupcu. Tréneri by o každom takomto zásahu mali bezodkladne informovať rodiča a v prípade vážnejších situácií zabezpečiť zápis do interného záznamu klubu.

4. **Dohoda ako súčasť registrácie**, prihlášky na kurz, tréning alebo športovú súťaž:

Odporúča sa, aby bol tento súhlas súčasťou prihlasovacieho formulára alebo zmluvy s rodičom pri vstupe dieťaťa do klubu alebo športovej aktivity.

Dôsledná identifikácia a predchádzanie rizikám

Bezpečnosť detí a mládeže si vyžaduje včasné rozpoznanie potenciálnych rizík v prostredí športového klubu – nielen zo strany dospelých, ale aj medzi samotnými mladými športovcami.

Vzťah tréner – dieťa:

- **Nikdy nezostávajú s dieťaťom osamote za zatvorenými dverami.** Ak je osobné stretnutie alebo rozhovor nevyhnutný, zabezpečte, aby bol v dohľade iný dospelý alebo bol priestor vizuálne prístupný (napr. cez sklenené dvere).
- **Fyzický kontakt s dieťaťom je prípustný len v nevyhnutných prípadoch** – napríklad pri technickej pomoci na lodi, zranení alebo nevoľnosti – a vždy má byť vykonaný **citlivo, profesionálne a s rešpektom**.
- **Vyhýbajte sa osobným prosbám a zdieľaniu súkromných informácií.** Tréner by nemal žiadať od dieťaťa osobné služby ani výmeny za výhody (napr. lepšie športové postavenie, výber na preteky a pod.). Vyhýbajte sa v roli trénera príslubom „osobných láskavostí“ na žiadosti športovcov, detí alebo diskusií o požiadavkách detí mimo rámec tréningov a oblasti dohody o starostlivosti s rodičmi.
- **Neposielajte súkromné správy na sociálnych sieťach** alebo mimo oficiálnych komunikačných kanálov klubu. Komunikácia má byť transparentná a kontrolovateľná (napr. skupinové maily alebo správy so zapojením rodičov).

Vzťahy medzi deťmi a mládežou:

- **Budte pozorní voči šikane, výsmechu, vyčleňovaniu alebo nátlaku medzi deťmi.** Sledujte dynamiku v tíme a v prípade podozrenia z neželaného správania okamžite zasiahnuť.
- **Reagujte na verbálne urážky, sexuálne narážky, posmešky alebo nadávky.** Takéto správanie musí byť jasne označené ako neprijateľné.
- **Zabezpečte dôstojnosť a súkromie všetkých detí.** Pri prezliekaní, sprchovaní alebo zdravotnej starostlivosti je nevyhnutné rešpektovať hranice a intímny priestor.
- **Monitorujte zdieľanie fotografií, videí alebo online komunikácie medzi mladými.** Vysvetlite im, čo je vhodné zdieľať a aké riziká prinášajú nevhodné fotografie či správy.

Ďalšie preventívne odporúčania:

- **Nenechávajte mladistvých bez dozoru na tréningu ani počas voľného času na sústreďeniach.**
- **Zabezpečte, aby vedeli, na koho sa môžu obrátiť,** ak sa cítia nepríjemne alebo ohrozene – napr. poverená osoba v klube alebo dôveryhodný dospelý.
- **Pri disciplinárnych opatreniach zachovajte rešpekt, dôstojnosť a primeranosť.** Vyhnite sa kriku, urážkam alebo trestaniu, ktoré by mohli pôsobiť ponižujúco.
- **Zaznamenávajte incidenty a reakcie na ne** – v prípade potreby slúžia tieto záznamy ako dôkaz alebo podklad pre ďalší postup.

Bezpečné cestovanie a ubytovanie:

- Dodržiavajte zásady spoločného dohľadu, najmä pri cestách na preteky. **Tréneri by nemali zdieľať izby s maloletými.**
- Vždy informujte rodičov o pláne, mieste pobytu a zodpovednej osobe.

Príklad formulácie do súhlasu rodiča: „Súhlasím, aby tréner alebo iný poverený dospelý v prípade ohrozenia zdravia alebo bezpečnosti môjho dieťaťa poskytol primeranú pomoc a podporu (vrátane fyzického kontaktu, napr. podopretie, prenesenie) s cieľom zabezpečiť jeho ochranu, komfort a bezpečný presun.“

2. Podpora pozitívneho rozvoja a rešpektujúceho prístupu: Tréning so zámerom

Budovanie dôvery a rešpektu:

- Mládežnícky tréning má byť **bezpečný priestor pre rast**, kde sa deti môžu učiť z chýb bez strachu z poníženia.
- Uprednostňujte **pozitívnu spätnú väzbu** pred kritikou.
Např. namiesto: „*Nerob to tak zle!*“ povedzte: „*Skús udržať trup rovnejšie, budeš rýchlejší.*“

Rozvoj charakteru, nie len výkonu:

- Tréner by mal byť **vzorom správania, rešpektu a fair-play**.
- Úspech nie je len o výsledkoch – podporte športovca aj pri zlyhaní, oceníte snahu a vytrvalosť.
- Tréning, kurz alebo koučing rozvíja nie len zručnosti v športe a techniku, ale aj sociálne schopnosti a postoj a tréner rozvíja aj emocionálnu kapacitu a inteligenciu športovcov a aj ich cit pre vnútornú etiku a motiváciu.

Právo na slovo:

- Deti majú právo vyjadriť názor. Vytvorte priestor na otázky, spätnú väzbu, reflexiu. Po tréningu sa pýtajte: „*Čo sa ti dnes najviac páčilo?*“, „*Čo by si chcel/a nabudúce skúsiť inak?*“

3. Nahlasovanie a riešenie obáv

Bezpečné nahlasovanie:

- V každom klube by mal byť **určený kontaktný zástupca** pre riešenie problémov alebo podozrení z nevhodného správania.
- Tréneri majú povinnosť nahlásiť podozrenie zo zneužívania, neprimeraného správania, šikany alebo obťažovania – **mlčanie nie je ochrana**.

Ochrana oznamovateľov a detí:

- Klub by mal mať jasne definované opatrenia proti následkom alebo postihom voči tým, ktorí nahlásia problém.
- Zachovanie dôvernosti je kľúčové – chráňme deti aj dospelých pred stigmatizáciou. Aj tých, ktorých sa incident týka alebo boli jeho svedkom.

Zásada nestrannosti:

- Ak dôjde k obvineniu, treba zabezpečiť **nestranné a odborné preverenie** situácie.
- Osoby majú mať možnosť vyjadriť sa, byť vypočuté a mať zastúpenie.
- Základom je pristupovať ku všetkým priamo zúčastneným aj tým, ktorých sa to týka okrajovo s rešpektom, berúc ohľad na ich emócie a duševné/fyzické zdravie. Okamžite minimalizovať možnosti konfrontácie zúčastnených a potenciálnych situácií ohrozenia alebo možnosti opakovania správania/ohrozenia. Zároveň pomôcť zúčastneným vyhľadať odbornú pomoc a podporu v spolupráci s ich zákonnými zástupcami.

4. Vzdelávanie ako základ prevencie

Školenia pre trénerov a rozhodcov:

- Tréneri a rozhodcovia by mali absolvovať pravidelné školenia v oblasti ochrany detí (safeguarding), prevencie obťažovania a tréningu s rešpektujúcim prístupom.

Vzdelávanie detí a rodičov a ľudí z vášho tímu, ktorí s nimi pracujú:

- Informujte deti o ich právach, ako sa majú správať iní a kam sa môžu obrátiť, ak sa necítia bezpečne.
- Rodičom poskytnite informácie o zásadách bezpečnosti a transparentnosti v tréningovom procese.
- Zabezpečte, aby tréneri, animátori, rozhodcovia a všetci pracovníci zapojení do tréningového procesu (či už v centre alebo v klube) mali možnosť pravidelne sa vzdelávať v oblasti práce s deťmi, ochrany ich práv, prevencie šikany a vytvárania rešpektujúceho tímového prostredia, zameraného predovšetkým na spoločné učenie v športe.

„Safeguarding“ – vzdelávanie:

- vybrané témy a vzťah tréner/animátor a športovec sú súčasťou vzdelávania športových odborníkov jachtingu

- **World Sailing Academy – online kurzy pre všetkých jachtárov** (v anglickom, francúzskom, španielskom jazyku):

<https://world-sailing.learningsuite.io/student/course/safeguarding-in-sport/JrWlqZM4>

5. Právne a administratívne zabezpečenie

Poistenie a registrácia:

Tréneri pracujúci s deťmi by mali mať:

- **platnú registráciu** v športovom zväze,
- **osvedčenie a odbornosť** zodpovedajúce úrovni rozvoja zverencov, s ktorými pracujú
- **platnú licenciu športového odborníka** v príslušnom športovom zväze, potvrdzujúcu, že spĺňa požiadavky, má potrebnú prax a vedomosti v danom športe a príslušných odborných témach
- a vhodné **poistenie zodpovednosti**.

Trestná bezúhonnosť:

- Pri práci s maloletými odporúčame overenie **výpisu z registra trestov** podľa platnej legislatívy.

Záver

Práca s mládežou v jachtingu je príležitosť formovať silných, zodpovedných a čestných športovcov. Zodpovednosť trénera nie je len športová, ale aj ľudská. Prijatím týchto zásad posilňujeme dôveru verejnosti, detí aj rodičov a budujeme kultúru bezpečia a rešpektu, ktorá siaha ďaleko za hranice súťažného poľa.

https://positivecoach.org/wp-content/uploads/10-Tips-for-Coaches-to-Protect-Athletes_Downloadable_Revised11.2.pdf

<https://www.globalsportsadvocates.com/library/safesport-violations-for-a-coachs-failure-to-report.cfm>

Usmernenie pre prax v jachtingu: ochrana trénerov, animátorov a rozhodcov pri obvineniach z obťažovania alebo iného neprimeraného správania

Aby sa predišlo poškodeniu trénerov alebo iných športových odborníkov v prípade obvinení napr. z obťažovania a zároveň bolo možné pristupovať k slovám, tvrdeniu alebo požiadavke toho, kto oznámil ohľadom inej osoby alebo vnímal, že zažil neprimerané správanie, je dôležité zabezpečiť **spravodlivý, diskrétny a nestranný proces** interného ako aj oficiálneho štátneho vyšetrovania a interného postupu v tréningovom centre, klube. V praxi je kľúčovou prevenciou - poskytovanie školení, zavedenie jasných pravidiel a podpora bezpečného prostredia pre všetkých členov v jachtárskom zväze.

Odporúčania pre kluby, organizátorov športových akcií a kurzov a športových odborníkov:

1. Zavedenie kvalitného a nestranného procesu preverovania

Dôvernosť:

Počas celého procesu interného prešetrovania je potrebné zachovať dôvernosť – o obsahu obvinení a priebehu konania musia byť informovaní len tí, ktorí sú priamo zapojení.

Procesná spravodlivosť:

Tréner (alebo iná osoba) má mať možnosť:

- byť včas informovaný o podaní podnetu,
- dostať priestor na vyjadrenie, dodanie vlastnej verzie a faktov alebo svoju „obranu“,
- predložiť dôkazy alebo svedkov na svoju podporu.

Nestrannosť vyšetrovania:

Vyšetrovanie by mal viesť nezávislý „vyšetrovateľ“ alebo komisia, ktorá nie je v konflikte záujmov, aby sa predišlo skresleniu výsledkov. V prípade vážnych obvinení, tém alebo možných ohrození je dôležité podnet hlásiť príslušným úradom, ktoré vedú prebrať a spracovať podnet.

Rýchle a dôsledné konanie:

Každý podnet alebo sťažnosť je potrebné riešiť bez zbytočného odkladu, citlivo, ale dôsledne.

Jasne definované pravidlá a postupy:

Je nevyhnutné mať v organizácii:

- jasne vymedzené neprípustné správanie,
- zverejnené postupy nahlasovania,
- stanovené dôsledky pri porušení pravidiel.

2. Vzdelávanie a preventívna príprava

Vzdelávanie trénerov a animátorov:

Tréneri by mali byť školení, ako:

- predchádzať nežiaducemu správaniu,
- rozpoznať varovné signály (vrátane tzv. citovo-manipulatívneho správania),
- vhodne reagovať v prípade podozrenia alebo incidentu.

Vzdelávanie športovcov:

Športovci majú byť informovaní o:

- svojich právach,
- spôsoboch, ako podať podnet,
- tom, čo je a čo nie je prípustné správanie v tréningovom a súťažnom prostredí.

Príprava ostatných účastníkov:

Do školení o bezpečnom prostredí by mali byť zahrnutí aj rozhodcovia, dobrovoľníci, administratíva či rodičia.

3. Vytvorenie bezpečného a podporného prostredia

Pozitívna tímová klíma:

Budujte prostredie, kde sa športovci neboja vyjadriť svoje obavy. Dôležité je, aby vedeli, že ich hlásenia budú brané vážne.

Otvorená komunikácia:

Podporujte čestnú a pravidelnú výmenu informácií medzi športovcami, trénermi a rozhodcami.

Prevenia odvety:

Organizácia musí mať mechanizmy, ktoré zabránia akejkoľvek forme odvety voči osobám, ktoré nahlásia podozrenie alebo sa zúčastnia vyšetrovania.

4. Právna ochrana trénera

Právna konzultácia:

Ak dôjde k obvineniu, je vhodné, aby tréner vyhľadal právneho zástupcu, ktorý mu poskytne poradenstvo a ochranu práv. Zároveň odporúčame trénerom osloviť svojho supervízora, mentora alebo kontaktovať psychológa, ktorý mu pomôže emocionálne a psychicky zvládnuť a spracovať aktuálnu situáciu.

Poistenie:

Odporúča sa, aby bol tréner členom profesionálneho združenia a mal uzatvorené poistenie zodpovednosti pri výkone svojej činnosti.

Zavedením týchto zásad môžeme vytvoriť športové prostredie, ktoré je bezpečné pre všetkých zúčastnených – športovcov, trénerov, rozhodcov aj dobrovoľníkov. Zároveň sa zabezpečí, že každý podnet bude riešený spravodlivo, citlivo a v súlade s právami všetkých strán.

<https://cultureinsports.com/coach-protect-yourself/>